

Posudek na bakalářskou práci Georgije Ivančenka Diktatura a republikánská tradice

Tématem práce je diktatura, která není chápána jako typ politického režimu nepřátelského k demokracii, ale jako mocenský instrument, který v mimořádné situaci krajního ohrožení je využit na záchranu statu quo, na obranu normality daného politického režimu, původně republikánského. Svým způsobem se jedná o konceptuální analýzu, ale nikoli analýzu logickou nebo formální, nýbrž o analýzu pojmů politických, jejichž obsah je konkrétně historicky situován, je dán společenskými poměry a dobovými politickými konflikty. Způsob, jakým autor otázku diktatury formuluje a rozebírá – problém výjimečného stavu -, prozrazuje inspiraci myšlenkami Carla Schmitta. Schmittův spis „Diktatura“ je přímo teoretickým východiskem autorovy práce. Autor přebírá Schmittovo rozlišení diktatury komisařské a suverénní, a také spatřuje původ komisařské diktatury v římské republikánské tradici. Ve dvou důležitých momentech se ale od Schmitta odlišuje, přičemž oboje lze považovat za tvůrčí přínos autorův.

Předně, pro Schmitta je vývoj od diktatury komisařské k diktatuře suverénní záležitostí dlouhých západních politických dějin od antiky po současnost, které studuje docela sociologicky. Významovou změnu konceptu diktatury proto sleduje postupně a v pronikavých rozborech probírá konkrétní období a příslušné politické teorie, až dospívá ke konceptu suverénní diktatury, který ovšem spojuje až s masovou demokracií v jeho současnosti. Georgij Ivančenko historickou situovanost konceptu republikánské diktatury také přijímá, ale jenom ji dokresluje v historickém exkursu, ve kterém uvádí příklady diktatury, která vlastně již nebyla komisařská, neboť nebránila republiku, ale usilovala o její konec, ať už to byla diktatura Sullova nebo Caesarova. Autorovým záměrem je zřejmě naznačit takto, že republikanismus měl vždy blízko k caesarismu, což se mi jeví jako tvrzení, jež nelze dokázat pouze nějakou historickou ilustrací.

Za druhé, autor sice přijímá Schmittovu myšlenku, že komisařská diktatura byla v moderním racionalistickém konstitučním státě založeném na univerzálním právu již eliminována jako politická možnost obrany moderního státu, a právě proto se objevuje historická možnost diktatury suverénní. Nicméně autor soudí, že pořád může přetrvávat něco jako „komisařská intence“, zřejmě konzervativní svou snahou o udržení statu quo, a příkladem této „komisařské intence“ je mu frankistický režim ve Španělsku, kterému potom věnuje celou kapitolu ve svém výkladu. V jistém smyslu také Schmitt uvažoval o nějakém „plebiscitním diktátorovi“, který by vystoupil na obranu státu v západní tradici proti rozkladným revolučním anarchistickým hnutím. Avšak vidět v tom „komisařskou konzervativní intenci“, navíc ještě ve spojení s tradicí republikánské diktatury, to je Ivančenkovým vkladem do těchto úvah, který ale podle mého soudu není náležitě teoreticky osvětlen.

Struktura práce je dána tématem a otázkami, které si autor klade. Výklad je promyšlený a logicky uspořádaný. Autor projevuje značné stylistické nadání, trochu archaizuje ve výrazu a nadměrně užívá přechodníky, ale třeba říci, že píše srozumitelně a se znalostí věci. Náležitě pracuje s literaturou a prokazuje potřebné teoretické znalosti. Práci oceňuji za její originalitu, autora za přemýšlivost a za schopnost klást si podnětné, jakkoli konfliktní badatelské otázky. Navrhuji klasifikovat práci jako výbornou.